

ТЕМА

Еразмус+ відкриває вікно можливостей

Початок нового навчального року завжди пов'язаний з новими планами на поглиблене навчання, на розширення співпраці, зокрема, з європейськими структурами, у рамках спільних програм. Ось і нове повідомлення: 12 проектів за участі 10 українських громадських організацій та одного вишу — Українського католицького університету — отримали перемогу за напрямом КА2:СВУ «Розвиток потенціалу молоді» Програми ЄС Еразмус+. На реалізацію ідей вони отримають понад 1,4 млн євро.

Ці проекти присвячені розвитку підприємницьких компетенцій, залученню молоді до прийняття рішень у сфері молодіжної політики, збільшенню можливостей для молоді з інвалідністю. Україна — грантхолдер у 4 відібраних для фінансування проектах.

«Розвиток потенціалу молоді» — це окремий компонент Програми Еразмус+ у молодіжній сфері. За результатами попередніх конкурсів 47 проектів уже реалізується за участі 35 українських організацій.

А в жовтні нинішнього та січні наступного року українські дослідники почнуть втілювати проекти, які перемогли за напрямом КА2 «Розвиток потенціалу вищої освіти» програми ЄС Еразмус+. За участі України було відібрано 8 проектів, бюджет яких становить 7 млн. 150 тис. євро. Йтиметься про модернізацію освітніх програм, співпрацю вишів з економічними та соціальними партнерами. Виконавцями проектів стане 51 українська організація.

Горизонти співпраці українських вишів у межах Програми ЄС Еразмус+ розширюються з кожним роком. Водночас робота над спільними дослідницькими проектами, як і стажування чи навчання за програмами Еразмус вимагають відповідних знань: якими бувають програми, яким чином взяти в них участь, як підготувати документи? На ці та на багато інших запитань відповідь дасть інформаційний тиждень Еразмус+, який прохідиме з 4 до 8 листопада. Для тих, хто хоче отримати грант для втілення своєї ідеї, важливо зареєструватися до 25 жовтня на цю подію (посилання — на сайті МОН), тим більше, що участь і в інформаційному тижні, і в навчальних тренінгах — безкоштовна. А можливості для саморозвитку — великі.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

2 стор. На «Innovation 2019» креативність «зашкалювала»

3 стор. Лінгвістичний музей: перший і унікальний

Новий навчальний рік дає відчуття шансу, можливості поставити нові цілі, нові завдання та нові плани!

Нова українська школа та її вихованці прямують у майбутнє!

Кожний навчальний рік — то початок нових перспектив і нових змін не тільки для тих, хто навчається і хто навчає, а й для кожної людини, яка прагне нових знань, самовдосконалення і реалізації. Ми живемо в епоху змін! А нинішній рік — це зміни у квадраті, чи навіть у кубі! Адже в країні відбулося масштабне перезавантаження: новий президент, новий парламент, новий уряд.

Напередодні нового навчального року Верховна Рада дев'ятого скликання проголосувала у складі уряду і за нового міністра освіти і науки України — Ганну Новосад.

Її перший повноцінний робочий день також припав на початок нового навчального року. Звертаючись із привітанням з нагоди свята знань, Ганна Новосад підкреслила символічність такого збігу. Адже «для кожного з нас саме цей період дає відчуття шансу, можливості поставити нові цілі, нові завдання та нові плани», — сказала міністр.

«Я народилася в маленькому містечку на Вінниччині, — провела далі, — вступила до Українського гуманітарного ліцею в Києві. Ступінь бакалавра здобула в Могиланці, а магістра — в Університеті Маастрихту в Нідерландах. Саме освіта заклала в мені ті цінності та переконання, які я точно знаю, що ніколи не переступлю».

Вона зауважила, що в Україні вже є садочки та школи, які дають високу якість освіти та виховують щасливих та успішних дітей, а також, що виховати таких дітей можуть лише успішні, професійні та вмотивовані вчителі. «А тому наше завдання зробити так, аби кожна українська дитина мала доступ саме до таких шкіл і саме до таких педагогів».

Зазначила й те, що українські університети мають стати місцем створення нових ідей та смислів, тож необхідно підтримати «тих, хто створює нову якість освіти та дуже жорстко дотримується академічної доброчесності».

Сама ж вона не має «амбіцій робити все самотужки» і вірить у те «що будь-які зміни, будь-які реформи можна робити лише разом, лише командою», тож працюватиме разом із «агентами змін» однією командою, дослухатиметься до них, чути їх, а також пояснюватиме кожне своє рішення.

«Час навколо пришвидшується, а наша країна, суспільство та світ дуже стрімко змінюються, — каже Ганна Новосад. — А тому кожен має бути не просто учасником, а активним співтворцем перетворень».

Закінчення на 2 стор. ►

ОФІЦІЙНО

ТОП-10 основних змін для абітурієнтів-2020

Міністерство освіти і науки запрошує до обговорення нових Умов прийому до вишів на 2020 рік. Які новації передбачено в проекті документа?

Випускники 11-тих класів зможуть подати на бюджет 5 заяв на будь-які спеціальності. Мінімальний конкурсний бал вступника має бути не менш як 125. Уперше буде держзамовлення на підготовку молодших бакалаврів як на ступінь вищої освіти.

Для вступу прийматимуть сертифікати ЗНО 4 років: 2017 (окрім іноземних мов), 2018, 2019 та 2020 років з усіх предметів.

Навчальний заклад має забезпечити умови для проходження випробувань вступників з

особливими освітніми потребами.

На спеціальності («Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія») для конкурсного відбору мати не менш як 150 балів з другого та третього конкурсних предметів, однак ця вимога не поширюється на вступників, які мають конкурсний бал більш як 175.

Мінімальний конкурсний бал на спеціальності «Право», «Публічне управління та адміністрування», «Міжнародні відносини», а також «Фармація, промислова фармація» (магістра на базі повної загальної середньої освіти) збільшується до 150.

Для вступу на бакалавра на основі молодшого спеціаліста обов'язковий сертифікат

ЗНО з української мови та літератури. На спеціальність «Економіка» та галузей знань «Управління та адміністрування», «Публічне управління та адміністрування» додатково подавати сертифікат ЗНО з математики (математики або історії України — на контракт).

Подавати заяви через електронні кабінети зможуть також вступники в магістратуру на основі бакалавра.

Єдиний вступний іспит з іноземної мови за технологією ЗНО передбачено для більш як 80 спеціальностей.

Для реєстрації заяв через електронні кабінети планується виділити 10 днів — з 13 до 22 липня.

Деталі — на сайті МОН. Надіслати пропозиції можна до 28 вересня.

Новий навчальний рік дає відчуття шансу, можливості поставити нові цілі, нові завдання та нові плани!

▼ *Закінчення. Початок на 1 стор.*

«Давайте не втрачати цей дорогоцінний час, — закликала міністр, — працювати разом на втілення та прискорення Нової української школи, побудови нової якості дошкільної, професійної та вищої освіти України та розвитку української науки. І хай початок нового навчального року дасть нам більше сил та енергії працювати краще та більше!»

...А за два дні до початку нового навчального року відбулася подія, яку вкрай нечасто можна було спостерігати за 28 років нашої Незалежності (якщо точніше, то таке взагалі не пригадується), коли передавання повноважень відбулося не просто публічно, а досить-таки душевно.

Ганну Новосад, яка вперше в новій ролі прийшла у знайому будівлю на проспекті Перемоги, на зустріч з колективом МОН, на вході зустріли Лілія Гриневич і державний секретар МОН Павло Полянський, тепло привітали нового міністра.

Лілія Гриневич провела колезі-наступниці «екскурсію» міністерським кабінетом, ознайомила з облаштуванням, робочим обладнанням, розповіла про телефони оперативного зв'язку з іншими міністрами та керівництвом держави. А потім разом вийшли до колективу.

Було чимало обіймів і теплих

слів. І це зрозуміло: Ганна Новосад — не чужа у міністерстві, а дуже навіть своя. Прийшла після Майдану, була радником міністра освіти і науки Сергія Квіта. За каденції Лілії Гриневич очолила директорат стратегічного планування та європейської інтеграції. На парламентських виборах ішла 50-м номером у списку партії «Слуга народу». Виступаючи перед рідним колективом, сказала, що в неї «найшвидша історія в депутатстві»: склала присягу, а ще через кілька десят хвилин за неї проголосували як за міністра.

«Мені найлегше» (порівняно з іншими колегами-міністрами), — сказала про своє призначення в рідне міністерство. «І мені найважче, бо йти міністром після Лілії Гриневич — це ще той «челенж».

Нова міністр подякувала Лілії Михайлівні за нововведення, які відбувалися в міністерстві, за нові управлінські підходи та цінності, які вона заклала у шкільну реформу. («Це заслуга міністра Гриневич, бо так не є скрізь», «Реформа школи, яку почала Лілія Михайлівна, буде надбанням кількох наступних урядів». «...я точно знаю, що робитиму все від мене залежне, аби реформа школи залишилася пріоритетом цього уряду. Для мене це справді важливо»). До Лілії Гриневич у нового міністра

Розмова в кабінеті

є й особиста вдячність: у 2007 році, коли закінчувала школу, «у мене був пробний пілот ЗНО, і це допомогло «без хабара» вступити до Могилянки».

«У нас були свої здобутки і перемоги, і були, звичайно, прикроші і невдачі, — сказала Лілія Гриневич, підсумовуючи зроблене, — але нашій команді не соромно дивитися прямо людям у вічі». Вона зупинилася на завданнях і проблемах, які розв'язувало міністерство і які естафетою переходять до наступників. Якщо почати з найменших: нині постає виклик, як гармонізувати зміст дошкільної освіти з тим, що вже зроблено у створенні Нової української школи, і що треба розвивати далі. Почалися перетворення у професійно-технічній освіті, продовжила Гриневич, і нині потрібно працювати з роботодавцями, впроваджувати проект з європейськими структурами. Серйозні виклики постають перед вищою школою («досягненням команди є доведення до серйозного логічного завершення системи, коли місце ходить за абітурієнтом»). Зроблено важливі кроки для поліпшення умов навчання дітей з особливими потребами. Відбувається постійний перегляд та трансформація освітнього законодавства, зусиллями працівників міністерства підготовлено «величезну

кількість нормативно-правових актів» задля ефективного впровадження новаторських рішень.

«У науці, звичайно, багато викликів, — підсумовувала Лілія Гриневич, — але що ми точно зробили — ми дали величезний поштовх університетській науці, й інструменти розвитку університетської науки надзвичайно важливо розвивати далі. А найбільшим викликом зараз буде — як трансформувати академічну науку?», — зазначила вона.

Лілія Гриневич вручила новому міністру дві перехідні книги з описом реформ, які здійснювало міністерство протягом 2016–2019 років. Перша з них — присвячена реформі Нової української школи. До неї увійшли результати перших двох років впровадження НУШ, календар, за яким мають відбуватися зміни, записано враження батьків та вчителів від навчального процесу дітей. Друга книга містить інформацію про роботу міністерства за іншими напрямками. Зокрема, йдеться про напруження у сфері інклюзивної, дошкільної, професійної та вищої освіти, науки та інновацій, співпрацю з міжнародними партнерами. Своєрідні «вузлики на пам'ять», щоб нове керівництво міністерства не забувало, пам'ятало і продовжувало розпочате.

«Усе це, — показує дві «перехідні книжки», — підготовле-

но у міністерстві для наступників. І мені приємно, що частину цієї роботи над книгами, здійснювала пані міністр Ганна Новосад. І це дає впевненість у тому, що все найкраще, що ми разом робили, у що вливали стільки сил, енергії, своїх прагнень і інколи здоров'я, все це буде продовжено».

Лілія Гриневич побажала наступниці надійної команди, «бо зі свого досвіду знаю, що це абсолютно критична потреба». «Великі справи роблять не одиниці. Великі справи творять команди. Я бажаю, щоб колектив став Вашою опорою».

«У Вас є велика перевага, — зазначила Гриневич. — це політична більшість, яка склалася в парламенті і якій висловив величезну довіру народ. Я бажаю Вам нових ідей, можливостей для їх втілення, відданої та професійної команди. Зараз перед Вами стоїть багато викликів, оскільки реформа освіти охоплює велику частину суспільства. Та я впевнена: все вдасться!».

Лілія Гриневич підкреслила, що вона залишається у сфері освіти і завжди готова допомогти.

«Уряд має місяць для напрацювання Програми дій, — зазначила Ганна Новосад. — Одне із завдань у сфері освіти і науки — продовжити вже розпочату реформу середньої освіти, здійснити реформування профосвіти. Від нас дуже багато очікують у сфері реформування вищої освіти, продовження реформи науки, і насамперед академічної. Нам потрібно працювати також над трансформацією міністерства».

Новий міністр повідомила, що формуватиме під ці завдання команду, і це будуть максимально професійні, ціннісні люди, з якими, вона переконана, будь-які складні завдання будуть під силу.

... І як останній акорд естафети «передавання повноважень», завершення одного етапу змін і старту нового, — фото на сходах міністерства: усім колективом, окремими групами, але обов'язково — з обома міністрами. Як надія і сподівання, що кращі напрацювання буде збережено і розвинуто.

Лариса ОСТРОЛУЦЬКА

Вручення перехідних книг

ФОРУМ

На «Innovation 2019» креативність «зашкалювала»

У Львівській політехніці відбувся масштабний міжнародний захід «Innovation 2019», що зібрав на одному майданчику стартапи та спінофи, новаторів та винахідників, потенційних партнерів та інвесторів. Організаторами заходу Innovation 2019 виступили: консорціум EEN-Ukraine (Enterprise Europe Network Ukraine), Інститут фізики НАН України та компанія SoftServe.

По суті, «Innovation 2019» завжди позиціонує себе як стратегічний міжнародний нетворкінг-захід, що складається з трьох робочих блоків.

Перший — передбачає обговорення плану реалізації стратегії інноваційного розвитку України та презентацію фондів і програм, спрямованих на підтримку інновацій у різних країнах світу.

Другий — сприяє вивченню інноваційної інфраструктури в Україні та світі (цього присвячені виступи представників технопарків та різних інноваційних асоціацій).

Учасники конференції мали

змогу взяти участь у дискусії щодо особливостей інноваційної інфраструктури та стратегії інноваційного розвитку України, дізнатись про особливості роботи технопарків та інноваційних фондів в Україні та інших країнах світу.

І третій — організовує та проводить фінал конкурсу стартапів.

До напівфіналу конкурсу вже було відібрано цілу низку дуже перспективних українських розробок. Серед них кваліфіковане журі виділило електровелосипед, що здатен проїхати понад 250 кілометрів на одному заряді; одяг, що водночас відстежує та вимірює показники тиску і серцебиття; великий літаючий дрон; пристрій для екологічного перероблення сміття; жалюзі, що працюють як сонячні батареї тощо.

Серед восьми фіналістів (із близько 50 учасників) журі повинно було обрати трьох переможців, які отримають цінні грошові призи, а найкращий стартап мав одержати травел-

грант від провідної IT-компанії SoftServe для презентації своєї розробки на європейському конкурсі стартапів.

Цей головний приз виграли учасники конкурсу, які продемонстрували проект Solar Gaps — перші розумні жалюзі з сонячними елементами, які здатні автоматично відстежувати рух сонця впродовж дня для найефективнішої генерації енергії і сприяти при цьому підтримці комфортної температури в приміщенні. Жалюзі встановлюються на фасаді будівлі, вони не тільки знижують споживання електроенергії, а й виконують функцію активного затінення. Це дозволяє знизити або навіть відмовитися від використання систем кондиціонування повітря, що негативно впливає на довкілля.

При цьому заощаджується до 30% електроенергії. Як це працює? Під'єднана до електромережі система SolarGaps віддає в мережу згенеровану електроенергію, яку

можна використовувати для живлення електропристроїв. Надлишок енергії може зберігатися в акумуляторних батареях для подальшого використання.

Можливість представити свою розробку на міжнародному конкурсі стартапів у Португалії SolarGaps, як і передбачалось, надала компанія SoftServe.

Крім того, міжнародне журі конкурсу відібрало ще три проекти, які мають велику перспективу.

Друге місце посів Lingart — застосунок, що дає змогу водночас слухати і читати книжки. Аудіосупровід відбувається синхронно із показом тексту на екрані. Тож користувач може, наприклад, слухати текст, поки їде автомобілем, а вдома просто продовжити читати. До того ж, програма підтримує кілька мов, і їх навіть можна використовувати одночасно. Наприклад, читати англійською і водночас — слухати українською, що істотно допоможе у вивченні мов.

Третє місце виборов Skyworker із платформою з пошуку роботи. Підраховано, що пристрій значно (майже вп'ятеро) зменшує час пошуку необхідних фахівців. Витрати на набір працівників зменшуються у 12 разів, практично не витрачається часу для збирання інформації про претендентів на вакантне місце. Як показує досвід, особливо корисне використання платформи для IT-фахівців.

І четверте місце в конкурсі «Innovation 2019» посів стартап Delfast, який запропонував електробайк, здатний проїхати 236 миль без підзарядки. Варто зазначити, що за цим параметром українська розробка обходить Теслу 3!

Насправді, цікавих розробок на конкурсі було значно більше.

З кожним роком форум «Innovation» демонструє, як швидко зростають масштаби ділової ініціативи учасників стартапів. Недаремно дедалі частіше трапляються випадки, коли серйозні компанії шукають серед учасників не тільки нові ідеї, а й партнерів для реалізації цих ідей.

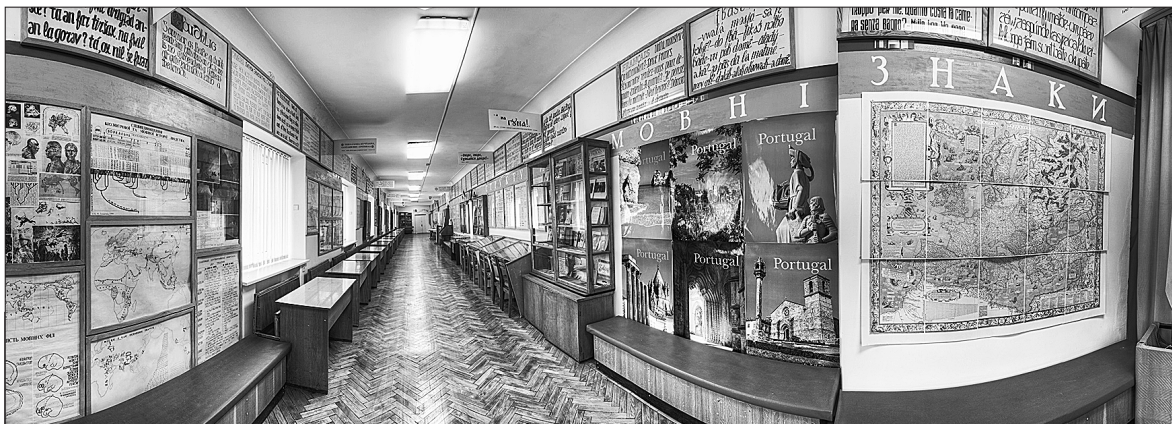
Лінгвістичний музей: перший і унікальний

Перші школи з'явилися у давньому Шумері, перші театри — у давній Греції, перший у сучасному сенсі слова університет — в Італії, а першу книгу надрукували в Німеччині... Щоразу десь в одній з найбільш розвинених на свій час в економічному та культурному плані країн з'являється черговий технічний, науковий чи суспільний винахід...

Цікаво, що перший у світі Лінгвістичний музей з'явився в Україні. Його створено 1992 році у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. І тільки через шістнадцять років, 2008 року, було відкрито Національний музей мов у Сполучених Штатах Америки — у місті Грінбелт, штат Меріленд. 2013 року засновано лінгвістичний музей під назвою Mundolingua (з латини «Світ мов») у Франції, в Парижі. В Англії та Німеччині лінгвістичні музеї зареєстровані як проекти, в межах яких планують у майбутньому сформувати колекцію, обрати місце та відкрити експозицію, для чого нині здійснюють активний збір коштів.

До речі, у Грінбелті музей проіснував лише шість років, потім його розформували, а тепер збирають кошти для облаштування лінгвістичного музею в історичній будівлі школи імені Франкліна у Вашингтоні.

І поки усі ці процеси у світі тривають, Лінгвістичний навчальний музей у Києві працює вже 27-й рік поспіль завдяки зусиллям його ініціатора, автора наукової концепції й експозиції, відомого лінгвіста-дослідника, перекладача, знавця кількох десятків різносистемних мов, викладача КНУ імені Тараса Шевченка, завідувача музею — професора Костянтина Миколайовича Тищенка. Тут у нього навчаються сотні студентів, сюди приходять по досвід історики, соціологи, психологи, математики, генетики, просто екскурсанти...

Експозиція Лінгвістичного навчального музею

Ідея музею виникла зі щорічних весняних виставок студентських графічних робіт, які професор Тищенко проводив на факультеті романо-германської філології ще від 60-х років минулого століття. З часом сформувався цілий фонд із сотень кольорових таблиць, карт, схем, зразків текстів, які викликали інтерес фахівців саме як єдине ціле. У квітні 1978 року у довгому коридорі на третьому поверсі червоного корпусу університету була організована триденна виставка студентських робіт з мовознавства. У своїх відгуках відвідувачі просили «дати постійну прописку» цим експонатам, аби в подальшому використовувати їх у навчальній практиці. Фактично це й був зародок експозиції музею.

Природно, що логічна послідовність частин експозиції лінгвістичного музею має відповідати структурі лінгвістики як такої. Цей хрестоматійний принцип закладений в основу побудови будь-якого навчального посібника. Але саме у цьому й полягають труднощі, які, ймовірно, й призвели до того, що в кількох країнах Заходу досі не можуть визначитися зі структурою й наповненням лінгвістичного музею. Так, у підручниках із природничих наук ми бачимо чіткий структурний поділ усього

масиву знань на частини, між якими існують системні логічні зв'язки, і в навчальних посібниках різних авторів (якщо йдеться про ту саму дисципліну) ми спостерігатимемо приблизно ті ж самі розділи, основні відмінності між якими полягають в їхньому обсязі, якості пояснень, прикладів і завдань тощо. Однак коли ми візьмемо кілька підручників з основ мовознавства, то зіткнемося з яскравим калейдоскопом варіантів поділу на розділи з концептуально різними підходами до причин обрання саме такого поділу; і увесь масив лінгвістичних знань у них часом нагадує пазл у розібраному стані. І звичайно ж, хмизу у ватру докидають скептики, які кажуть: «Лінгвістика — не наука». У відповідь останнім дозволимо собі процитувати слова фізика, доктора фізико-математичних наук, професора В. Пергі, який свого часу, як проректор КНУ, залишив запис у книзі відгуків лінгвістичного музею: «Хочу подякувати ентузіастам, які створили цей прекрасний музей і показали, що лінгвістика — теж точна наука».

Проте, така оцінка була б неможливою без розробленої К.М. Тищенкою до початку 1990-х рр. метатеорії мовознавства. Це наукова концепція поділу лінгвістичних знань на структурні час-

тини за внутрішніми (як кажуть філософи, «іманентними») ознаками, наявними у самій природі мови. В основу поділу було покладено спадний масштаб предметів дослідження мовознавства: мови народів — групові діалекти — ідіолекти (індивідуалізовані варіанти мови, властиві кожній людині) — тексти — слова.

Ці та інші теоретичні принципи були захищені у докторській дисертації К.М. Тищенка та опубліковані у виданій згодом однойменній монографії. Саме поява метатеорії (а звідси, можливість унаочнити елементи лінгвістичного знання у логічній послідовності) створила для музею умови, що дозволили щонайменше на 16 років випередити усі наукові та навчальні установи світу. Її конкретними проєкціями стала експозиція музею (1992), а потім і перший системний підручник «Основи мовознавства» (2007), де матеріал подано у тому ж порядку, що і в музеї. Експерти Ради вчених товариств Америки визнали за музеєм Шевченківського університету лідерство в науці, — «яке ми розуміємо, як «заохочення і створення умов для праці інших» (з листа президента Ради Дж. Д'Армза, 1999 р.).

За ці роки в музеї побувало понад 11 тисяч відвідувачів, серед яких видатні вчені, гро-

мадські діячі, політики, зокрема академік О. Прицак, Л. Лук'яненко, професори Р. Зорівчак (Львів), Є. Мачуський, Ю. Афанасьєв (Росія), К. Ажеж (Франція), М. Уокер (Великобританія), П. Бертінетто (Італія), Б. Рютерс (Німеччина), М. Гхош (Індія), науковці з Алжиру, Тайваню, Кореї, Греції, посли європейських держав, дипломати з Ірану, Китаю, Фінляндії.

Теоретичною основою та надійним науковим підґрунтям для формування інтерактивної експозиції навчального лінгвістичного музею стали передусім наукові праці самого К.М. Тищенка, присвячені знаковій теорії мови, дослідженню лінгвістичних закономірностей, питанням оптимізації морфологічних описів мов та іншим проблемам сучасної лінгвістики.

Досвід і структура музею може стати зразком для тих лінгвістичних музеїв світу, що перебувають на стадії проєкту.

Торік розпочато роботу з оновлення музею. Трирічний науковий проєкт, яким керує професор К.М. Тищенко, передбачає оцифрування частини експонатів, модернізацію наявного інтернет-ресурсу та розширення експозиції музею відповідно до врахування нових наукових досягнень та сучасних світових трендів у галузі лінгвістики.

У тому, що сучасна лінгвістика — наука справді точна та міждисциплінарна, можуть переконатися усі, кому пощастило відвідати унікальний Лінгвістичний музей. Його зміст точно не залишить байдужим тих, хто цікавиться питаннями етногенезу, долітописною мовною історією українців та давніми етнономіними контактами наших предків...

Анна БОЧАРНИКОВА,
доцент кафедри мов і літератур
Близького та Середнього Сходу
Інституту філології Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка

ДОСЛІДЖЕННЯ

Американська детермінанта

А ргіогі можна стверджувати, що університет у його класичному форматі належить до яскравих і самобутніх соціокультурних феноменів. Цей феномен намагалися дослідити з філософських та методологічних позицій мислителі різних країн і епох, залишивши нам в інтелектуальний спадок свої ґрунтовні наукові праці та дискурси. На думку ректора Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, академіка НАН України Віля Бакірова, наприклад, динамізм сучасної науки, трансформаційні зміни в системі вищої освіти, глобалізаційні виклики сучасного світу ще більше актуалізують тему університетів. Його колега ректор КНУ імені Тараса Шевченка, академік НАН України Леонід Губерський вважає, що класичні університети завжди були не лише лідерами інтелектуально-освітнього життя, а й загально-суспільними форумами, барометрами суспільних настроїв та прагнень.

У цьому зв'язку вартісними у епістемологічному сенсі є міркування, одного з метрів американської інтелектуальної думки

Я.Пелікана. Вони викладені на сторінках монографічної праці, яка вже стала бестселером [«Ідея університету/Переосмислення/Пер. з англ. — К.: Дух і літера, 2008.—360с]. В ній Ярослав Пелікан узагальнив основні тенденції історико-культурного розвитку університету впродовж майже восьми століть бурхливої європейської історії. Наукова монографія написана автором у формі дискусії сучасного інтелектуала з відомим університетським мислителем модерної доби — Джоном Генрі Ньюменом. З'ясовуючи відмінності ретроспективного та сучасного стану культурного життя «верховного інтелекту», яскравим уособленням якого виступає класичний університет, Я.Пелікан визначає його історичну відповідальність за стан освіти, наукових досліджень, комунікативних зв'язків, морально-етичного виховання громадян та суспільного розвитку держави. Водночас дослідник аналізує й наслідки впливу на науково-освітню сферу, університетське

життя загалом, тих спокус, що пов'язані з політикою та атрибутами ринку. Досвід всесвітньо відомого вченого Я.Пелікана зміг гармонійно поєднати з досвідом керівника одного з найкращих університетів у США — Чиказького університету — та президента американської академії наук. Ведучи конструктивний діалог з британським автором «Ідеї університету» Джоном Генрі Ньюменом, Я.Пелікан висунув низку вартісних у науково-пізнавальному сенсі ідей, які стосуються сутнісних засад університету. Американський інтелектуал запропонував власне інтегральне визначення університету як «спільноти вчених, вільної й відповідальної у своїй місії навчання».

Лейтмотивом «Ідеї університету» є критеріальні чинники інтелектуального спілкування університетської спільноти та переосмислення її традицій. В основу квінтесенсальної ідеї університету Я. Пелікан поклав принцип універсалізму. Американський мислитель доводить, що «увесь

світ і людство є єдино прийнятним контекстом університетських досліджень». Пов'язуючи з поняттям «універсалізм» сутнісне розуміння ідеї університету, Я.Пелікан, разом з тим, відкидає помилкові і неправомірні спроби окремих дослідників звести її тлумачення до так званого «традиціоналізму». Намагаючись звільнити термін «універсальне знання» від його спрощеного трактування, він пише: «Універсальне знання як ідеал, напевно, не є досяжною метою для будь-якого університету, але воно до певної міри є досяжним для світової університетської спільноти». У фундамент ідеї університету автор поклав наріжні принципи, які в метафоричній формі втілено у понятті «чотири ніжки університетського столу»: 1) поступ знання через дослідження; 2) передача знання в процесі навчання; 3) збереження знання у наукових зібраннях; 4) розповсюдження знання через публікації. На переконання Я.Пелікана, саме ці взаємопов'язані принципи мають бути покладені в основу ідеї університету. Таким чином, Я.Пелікан у своєму монографіч-

ному дослідженні здійснив глибоке осмислення як минулого, так і сучасного та майбутнього інтелектуальної ідеї університету, його цивілізаційної місії.

Книга відомого вченого особливо актуальна в добу змін для вітчизняних університетів. А їхнім авторитетним представникам варто прислухатись до прискіпливого аналізу кризових явищ і процесів у царині вищої освіти та шляхів їх подолання, запропонованих Ярославом Пеліканом. Зокрема, до його думки про те, що саме класичний університет є первинним простором для встановлення миру через міжнародне порозуміння. У цьому зв'язку Я.Пелікан, нагадує, що майже після кожного міжнародного конфлікту міжуніверситетське співробітництво без національних кордонів необхідне для зцілення ран минулого та запобігання можливості війни в майбутньому.

Анатолій ПАВКО,
доктор історичних наук,
професор, лауреат премії
М.С. Грушевського НАН України

НАГОРОДЖЕННЯ

Франкова премія поїхала до Мілана*Міжнародну премію ім. Івана Франка вручили на батьківщині Великого Каменяря*

27 серпня, у 163-ю річницю від дня народження Івана Франка, у Дрогобичі важлива подія зібрала науковців, відомих франкознавців, громадськість, членів родини Великого Каменяря: відбулася IV церемонія нагородження лауреатів Міжнародної премії імені Івана Франка. Нею відзначають за наукові дослідження, здобутки та відкриття у галузі україністики та соціально-гуманітарних наук.

Із 27 робіт, поданих на премію цього року, найкращою у номінації «За вагомі здобутки (досягнення) у галузі україністики» визнано монографію доктора філології Міланського університету Марії Грації Бартоліні «Пізнай самого себе. Неоплатонічні джерела в творчості Г. С. Сковороди» (Київ: Академперіодика, 2017).

Лауреату вручили Золоту медаль і грошовий приз у 200 тисяч гривень.

Марія Грація Бартоліні народилася 1980 року в місті Чезена, що в Італії. Працює доцентом на кафедрі слов'янських мов Міланського університету, з 2014-го року викладає старослов'янську мову і культуру та українську літературу. Сфера її наукових інтересів: давнє українське письменство, українська література XVII—XVIII ст., проповіді, релігійна та візуальна культура українського бароко. Автор книг та понад тридцять статей про релігійні, літературні та лінгвістичні аспекти української культури ранньомодерного часу. Науковиця — член керівного комітету Італійської асоціації українців (AISU).

Премію у 2015 році заснував

онук Каменяря — Роланд Франко. З 2016 року вона вручається у двох номінаціях: «За вагомі здобутки (досягнення) у галузі соціально-гуманітарних наук» та «За вагомі здобутки (досягнення) у галузі україністики». Однак нинішнього року в першій номінації премію присуджено не було, оскільки жодна із представлених монографій не набрала необхідної кількості балів.

Член міжнародного журі — доктор філософських наук Євген Бистрицький — представив загалом лауреатську роботу, а доктор педагогічних наук Петер Штегер з Австрії і доктор історичних наук Сімон Беллеша з Італії розповіли про критерії, згідно з якими оцінювались наукові праці.

У вітальному слові директор Міжнародного фонду Івана Франка Ігор Курус зазначив, що діяльність і місія Фонду знайшли підтримку серед українських і закордонних вчених. За чотири роки, що минули від її заснування, на премію претендували 70 науковців і 6 авторських колективів з України, Австрії, Італії, Канади, Великобританії, Німеччини, Фінляндії, Іспанії, Грузії, Ізраїлю, Польщі та Сербії.

Першим лауреатом Міжнародної премії ім. Івана Франка у 2016 році став Блаженніший Любомир Гузар, глава Української греко-католицької церкви, високий моральний авторитет та духовний провідник — за докторську працю, яка присвячена дослідженню єкуменічної діяльності митрополита Андрея Шептицького.

У 2017 році за монографію «Нові причинки до історії ук-

Лауреат-2019 Марія Грація Бартоліні

раїнської мови» лауреатом став професор Віденського університету, президент Міжнародної асоціації українців та почесний доктор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міхель Мозер, а також академік, почесний професор Львівського національного університету імені Івана Франка Олег

Шаблій — за працю «Суспільна географія» у 2-х томах. Олег Шаблій — автор понад 550 наукових праць, зокрема, близько 50 монографій, підручників і навчальних посібників, атласів, збірників тощо.

У 2018 році у номінації «За вагомі здобутки (досягнення) у галузі україністики» лауреатом стала Ярослав Мельник, доктор філологічних наук, професор Українського католицького університету, завідувач кафедри філології Українського католицького університету, за монографію «І остання часть дороги... Іван Франко: 1908—1916 рр.». А в номінації «За вагомі здобутки (досягнення) у галузі соціально-гуманітарних наук» лауреатом став доцент кафедри східноєвропейської історії Гельсінського університету Йоганнес Ремі за працю «Брати чи вороги: Український національний рух та Росія, з 1840-х до 1870-х років».

Вручення престижної премії

ДАЙДЖЕСТ

Дніпро «цвіте»

Екологи б'ють на сполох через стан головної річки України. Дніпро стрімко міліє, «цвіте» й забруднюється хімікатами. Експерти нарахували нині 56 мілин на річці.

На човнярській станції, що біля мосту Патона, майже всю воду затягнуло водоростями. Щоб продемонструвати проблему більш очевидно, екологи влаштували пресконференцію прямо посеред річки на міліні, — розповідає ТСН.

Очільник Асоціації рибалок України Олександр Чистяков заявив, що Дніпро не може себе очистити через те, що річка перегороджена дамбами, і вона втратила свою течію. До того ж, Дніпро сильно забруднений, бо в столиці біля двох тисяч авто-

мобільних мийок, і з них вода з хімікатами стікає в річку. Фосфати, які при цьому використовують, — добрива для водоростей.

Екологи переконані, що з кожним роком мілин ставатиме все більше, а через забруднення води Дніпро все більше цвісти-ме. Навіть поряд з пам'ятником засновникам Києва — теж мілина, а вздовж берега росте очерет, хоча ще три роки тому вода була чистою.

Про ці проблеми добре знають у Київському комунальному підприємстві «Плесо», але стверджують, що зробити нічого не можуть, бо... не уповноважені займатися Дніпром. Ним займається Державне водне агентство.

А Дніпро «цвіте».

ПОШУКИ, ЗНАХІДКИ, ВІДКРИТТЯ**Унікальна знахідка в Андріївській церкві**

Під час реставрації Андріївської церкви у Києві на стіні було знайдено невідомий раніше надпис. Про це повідомив заступник директора з реставраційних робіт у Національному заповіднику «Софія Київська» Вадим Кириленко.

Надпис склався з 13 рядків, час його створення — XVIII століття. У тексті повідомляється про освячення храму в день пам'яті Святого Андрія Стратилата 19 серпня 1767 року.

Реставрація Андріївської церкви ведеться з липня нинішнього року. Попередня реставрація відбувалася ще 1973 року.

Чи знайдуть поховання Богдана Хмельницького?

У Суботіві в Іллінській церкві розпочалися археологічні дослідження пустот, які зафіксував геосканер восени минулого року. Зі слів завідувача кафедри реставрації Львівської політехніки Миколи Бевза, вони можуть вказувати на ймовірне поховання Богдана Хмельницького, — повідомляє UA:Черкаси.

Дозвіл на проведення археологічних робіт надало Міністерство культури 27 серпня. Нині проводять точні виміри місцезнаходження об'єкту.

Прилад зафіксував пустоти у стінах та підлозі на глибині 6 метрів, що може свідчити про ймовірне поховання Богдана Хмельницького, розповідає благочинний Чигиринського району протоієрей Володимир Гладковський.

Аби побачити чи є на місці, зафіксованому геолокатором, поховання, дослідники планують зробити отвір у підлозі та запустити всередину інспекційну камеру. Для цього, каже Микола Бевз, необхідно зробити точні заміри.

Зі слів завідувачки відділом «Суботівський історичний музей» Надії Кукси, розвідки, що відбуваються в церкві, наближують до розгадки таємниці, де саме похований гетьман.

— Іллінська церква побудована за наказом гетьмана Богдана Хмельницького в середині 17 століття. Цього року група науковців дослідила геосканером приміщення церкви та територію навколо неї. Там прилад зафіксував пустоти, — розповідає старша наукова співробітниця інституту археології НАН України Лариса Виноградська. — Зафіксував пустоти прилад і у стінах церкви.

Триває переаплата на 2019 рік на газету «Світ»

Передплатний індекс 40744
в усіх відділеннях зв'язку

Вартість переаплати
на три місяці — 33 грн. 96 коп.
на місяць — 11 грн. 32 коп.

Відкрийте свій СВІТ

Голова Наглядової ради —

світ

академік НАН України Борис ПАТОН

Індекс газети «Світ» — 40744

Реєстраційне свідоцтво KB №2497 від 4 квітня 1997 р.

Адреса редакції:

01601, МСП, Київ-601, бульв. Т. Шевченка, 16.

Телефон/ факс 287-82-47

E-mail: svit@mon.gov.ua www1.nas.gov.ua/svit

Відповідальність за достовірність інформації та

реклами несуть автори та рекламодавці

Редакція не завжди поділяє позицію авторів

публікацій

Зам. 17

Газету віддруковано у ПП «Фірма «Гранмна»